Besluit

Ons kenmerk: ACM/DE/2017/203248_OV
Zaaknummer: 16.0061.52

Besluit tot vaststelling van de tarieven ter uitvoering van de transporttaak, de aansluittaak, de bestaande aansluitingtaak, de balanceringstaak en de kwaliteitsconversietaak ingevolge artikel 82, vijfde lid, van de Gaswet per 1 juli 2017 voor Gasunie Transport Services B.V.

Muzenstraat 41 | 2511 WB Den Haag
Postbus 16326 | 2500 BH Den Haag
T 070 722 20 00 | F 070 722 23 55
info @acm.nl | www.acm.nl | www.consuwijzer.nl

1 Inleiding

1. Met dit besluit geeft de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) uitvoering aan artikel 82, vijfde lid, van de Gaswet. Op grond hiervan stelt de ACM jaarlijks de tarieven vast die de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in rekening brengt voor de uitvoering van de taken genoemd in de artikelen 10 en 10a van de Gaswet, te weten:
   a. het uitvoeren van gastransport en transportondersteunende diensten (hierna: de transporttaak);
   b. het voorzien van een aansluitpunt (hierna: de aansluittaak);
   c. het inwerking hebben en onderhouden van aansluitingen op het landelijke gastransportnetwerk die voor 1 april 2011 in gebruik zijn genomen (hierna: de bestaande aansluitingtaak);
   d. het in evenwicht houden van het landelijke gastransportnet (hierna: de balanceringstaak); en
   e. het omzetten van gas naar een hogere of lagere energie-inhoud, dan wel gas in een door de gebruiker gewenste samenstelling brengen (hierna: de kwaliteitsconversietaak).

2. De ACM wijst erop dat zij ingevolge artikel 12a van de Gaswet geen afzonderlijk tarief vaststelt voor de balanceringstaak en de kwaliteitsconversietaak. In de vergoeding voor de kosten van de uitvoering van deze taken wordt voorzien via de tarieven voor de transporttaak. De ACM zal bij de berekening en vaststelling van de tarieven voor de transporttaak wel de afzonderlijke tariefcomponent voor de balanceringstaak alsook de kwaliteitsconversietaak berekenen, om de kosten zo direct mogelijk aan de verschillende taken te kunnen toerekenen en vervolgens de hoogte van de vergoeding voor de afzonderlijke taken zoveel mogelijk inzichtelijk te maken.

3. De ACM wijst er in het bijzonder op dat dit besluit in werking treedt op 1 juli 2017. Op grond van artikel 82, zevende lid, van de Gaswet gelden de door de ACM vastgestelde tarieven voor 2016 tot 1 juli 2017. De ACM beoogt dat Gasunie Transport Services B.V. (hierna: GTS) over heel 2017 de inkomsten ontvangt, die zij op grond van het Methodebesluit GTS 2017-2021 (hierna ook: het methodebesluit)[1] en het x-factorbesluit GTS 2017-2021 (hierna: het x-factorbesluit)[2] in

[1] Methodebesluit GTS 2017 - 2021 van 23 februuari 2017 met kenmerk: ACM/DE/2017/200572 de methode van regulering voor de wettelijke taken van de landelijke netbeheerder vastgesteld.

het jaar 2017 mag ontvangen. Omdat de tarieven voor 2016 gelden tot 1 juli 2017, stelt de ACM de tarieven die gelden vanaf 1 juli 2017 zodanig vast dat GTS in 2017 naar verwachting de inkomsten ontvangt die zij in het kalenderjaar 2017 mag verdienen.

4. De aan dit besluit toegevoegde bijlagen maken integraal onderdeel uit van dit besluit.

[2] Besluit van de Autoriteit Consument en Markt tot vaststelling van de doelmatigheidskorting in de zin van artikel 82, vierde lid, van de Gaswet voor de taken zoals bedoeld in de artikelen 10 en 10a, eerste lid, onderdeel b, c, d en e, van de Gaswet voor de periode 2017 - 2021 voor Gasunie Transport Services B.V. van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2016/205150.

2 Achtergrond

5. De ACM houdt onafhankelijk toezicht op de gasmarkt met als doel deze markt zo effectief mogelijk te laten werken. De gasmarkt bestaat uit de segmenten productie, levering, opslag en transport van gas. Bij productie en levering van gas is sprake van een vrije markt. Voor de bijbehorende diensten op deze segmenten kunnen handelaren, zakelijke gebruikers en consumenten in principe zelf bepalen met welk bedrijf zij een contract willen afsluiten. Bij het transport van gas is dit niet het geval. Ingevolge de artikelen 2, 10 en 10a van de Gaswet heeft de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een wettelijk monopolie op onder meer het beheer van dat gastransportnet. Degenen die gebruik willen maken van de transportcapaciteit van dit net kunnen niet zelf bepalen door welk bedrijf zij het transport willen laten verrichten. Zij zijn gebonden aan de netbeheerder van het landelijk gastransportnet die het net beheert waarvan zij gebruik willen maken.

6. GTS is op grond van artikel 2, eerste lid, van de Gaswet aangewezen als netbeheerder van het landelijk gastransportnet. Omdat GTS zich in een monopoliesituatie bevindt, ondervindt zij bij het beheer van haar gastransportnet nagenoeg geen concurrentie van andere netbeheerders. Het ontbreken van concurrentie zou ertoe kunnen leiden dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet niet doelmatig werkt of tarieven hanteert die boven de door hem gemaakte kosten uitstijgen. De afnemers worden dan benadeeld. Zij kunnen immers niet kiezen voor een aansluiting op een gastransportnet van een andere netbeheerder waar zij “meer waar voor hun geld krijgen”.[3] Afnemers zijn daarom gebaat bij een bevordering van de doelmatigheid van de bedrijfsvoering en de meest doelmatige kwaliteit van het transport. Ook zijn afnemers erbij gebaat dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet geen rendement behaalt dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk.

7. De wetgever heeft de ACM belast met de taak om een methode van regulering vast te stellen waarmee de netbeheerder van het landelijk gastransportnet een prikkel krijgt om net zo doelmatig te handelen als bedrijven op een markt met concurrentie.[4] Daarnaast dient de tariefregulering de netbeheerder van het landelijk gastransportnet voldoende financiële ruimte te bieden om aan de gestelde kwaliteitseisen te kunnen voldoen.

8. Daarbij geldt dat als de netbeheerder van het landelijk gastransportnet de noodzakelijke kosten vergoed kan krijgen via de inkomsten uit gereguleerde tarieven, de kwaliteit (en daarmee de leveringszekerheid van gas) niet door de regulering in gevaar komt. De noodzakelijke kosten zijn hierbij de efficiënte kosten (inclusief een redelijk rendement op het geïnvesteerde vermogen voor de kapitaalverschaffers) die hij maakt om de wettelijke taken uit te voeren.

[3] Vergelijk Kamerstukken II, 2002/03, 28 174, nr. 28, p. 13.
[4] Kamerstukken II, 2002/03, 28 174, nr. 28, p. 13.

3 Juridisch kader

9. Op grond van artikel 82, vijfde lid, van de Gaswet stelt de ACM de tarieven vast die GTS in rekening mag brengen. De ACM vindt het belangrijk om inzichtelijk te maken hoe de tarieven voortvloeien uit de methode van regulering en de daarvan afgeleide x-factoren voor GTS. De ACM hecht hier aan omdat deze besluiten onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Van methodebesluit en het x-factorbesluit

10. De ACM legt de methode van regulering voor GTS vast in een methodebesluit. Met de methode van regulering beoogt de ACM de doelmatigheid van de bedrijfsvoering en de meest doelmatige kwaliteit van de uitvoering van deze taken te bevorderen. De wettelijke grondslag hiervoor is artikel 82, tweede lid, van de Gaswet.

11. Vervolgens past de ACM de methode van regulering toe om de hoogte van de begininkomsten en de x-factoren voor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet vast te stellen. De x-factoren geven invulling aan de doelmatigheidsverbetering die GTS kan behalen op de afzonderlijke taken. Dit maakt de methode van regulering onder meer een methode voor de berekening van de x-factoren. De wettelijke grondslag voor de vaststelling van de x-factoren is artikel 82, vierde lid, van de Gaswet. De ACM heeft separate begininkomsten en x-factoren vastgesteld voor de transporttaak, de balanceringstaak, de kwaliteitsconversietaak, de bestaande aansluitingtaak en de aansluittaak.

Via het tarievenvoorstel

12. GTS zendt op grond van artikel 82, derde lid, van de Gaswet jaarlijks een voorstel aan de ACM voor de tarieven voor de uitvoering van de aan haar opgedragen wettelijke taken (hierna: tarievenvoorstel). Daarbij neemt GTS de totale inkomsten (exclusief de inkomsten als gevolg van tariefcorrecties) die zij per wettelijke taak in dat jaar mag verdienen als uitgangspunt. Verder dient GTS de tariefstructuren zoals vastgelegd in de Tarievencode gas en de doelmatige kosten voor niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen in acht te nemen.

Naar tarievenbesluit

13. ACM stelt met inachtneming van de methode van regulering, het tarievenvoorstel[5] en de Tarievencode gas de tarieven jaarlijks vast. De wettelijke grondslag voor de vaststelling van de tarieven is artikel 82, vijfde en achtste lid, van de Gaswet.

14. De tarieven moeten worden gecorrigeerd op grond van onder meer specifieke wettelijke bepalingen zoals niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen (artikel 39e, 39f, derde lid, of 54a,

[5] De ACM toetst het tarievenvoorstel aan artikel 82, derde lid, van de Gaswet.

derde lid, van de Gaswet),[6] veilinggelden (artikel 82, twaalfde lid, van de Gaswet) en de overboeking- en terugkoopregeling (artikel 82, twaalfde lid, van de Gaswet). Een andere correctie volgt uit omzetregulering. De ACM kan overige tariefcorrecties doen op grond van de algemene bevoegdheid om de tarieven te corrigeren in artikel 81c, tweede lid, van de Gaswet. Tariefcorrecties hebben doorgaans ook een effect op de inkomsten die GTS mag verdienen. De ACM spreekt daarom in dit besluit soms over inkomsten exclusief tariefcorrecties en inkomsten inclusief tariefcorrecties.

[6] De ACM beoordeeld niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen met de “Beleidsregel ACM beoordeling doelmatige kosten van bijzondere investeringen”.

4 Procedure

15. De ACM heeft de methode van regulering en de bijbehorende x-factoren voor de periode 2017-2021 vastgesteld op 23 februari 2017. Met deze besluiten zijn de x-factoren en de begininkomsten voor de transporttaak, balanceringstaak, kwaliteitsconversietaak, bestaande aansluitingtaak en aansluittaak van GTS vastgesteld.

16. In verband met de latere vaststelling van de methodebesluit van regulering voor de periode 2017-2021 voor GTS (hierna ook: het methodebesluit) en het bijbehorende x-factorbesluit voor de periode 2017-2021 (hierna: x-factorbesluit) heeft de ACM GTS uitstel verleend voor het indienen van haar tarievenvoorstel tot drie weken na de publicatie van het methodebesluit.

17. Op 18 augustus 2016 heeft de ACM GTS verzocht informatie aan te leveren die benodigd is voor de berekening van eventuele tariefcorrecties. Dit is informatie die GTS gewoonlijk met het tarievenvoorstel aanlevert. Vanwege de verlate vaststelling van het methodebesluit verzocht de ACM GTS deze informatie eerder aan te leveren om de voorgestelde tariefcorrecties alvast te kunnen beoordelen. Op 15 september 2016 heeft de ACM de informatie van GTS ontvangen.

18. De ACM heeft op 14 december 2016 aanvullende vragen gesteld aan GTS over de aangeleverde informatie. GTS heeft deze vragen van de ACM op 23 december 2016 beantwoord.

19. De ACM heeft op 24 februari 2017 een invulmodule ten behoeve van het indienen van het tarievenvoorstel (hierna: de tarievenmodule) aan GTS gestuurd. De ACM heeft daarbij GTS verzocht de tarievenmodule in te vullen conform de invulinstructie en de ingevulde gegevens te laten controleren door een externe accountant conform een auditinstructie. De tarievenmodule is een Excelbestand waarin de tarieven worden berekend. Dit bestand bevat zowel een berekening van de tarieven exclusief tariefcorrecties als de berekening van de tariefcorrecties. In dit bestand:
    - vult GTS informatie in die nodig is voor de berekening van de tarieven exclusief tariefcorrecties, zoals geschatte rekenvolumes of de lijst met entry- en exitpunten waarvoor de ACM een tarief moet vaststellen;
    - kan GTS daar waar de Tarievencode gas en het methodebesluit daartoe ruimte laten[7] een voorstel voor de tarieven doen;

[7] Niet voor elk tarief heeft GTS de mogelijkheid om een voorstel te doen in de tarievenmodule. Op grond van de Tarievencode gas ligt bijvoorbeeld vast dat het tarief voor de bestaande aansluitingtaak exclusief tariefcorrecties wordt berekend door de totale inkomsten exclusief tariefcorrecties te delen door het rekenvolume van alle netwerkpunten die als bestaande aansluiting kwalificeren. Omdat de berekeningsmethode van het tarief vast ligt, kan GTS in de tarievenmodule geen tarief invullen maar wel de informatie die benodigd is voor de berekening van het tarief invullen.

- vult GTS informatie in die benodigd is voor de berekening van door de ACM voorgenomen tariefcorrecties; en
- kan GTS voorstellen voor tariefcorrecties doen.

20. Op 21 maart 2017 heeft de ACM de ingevulde tarievenmodule voor het jaar 2017 van GTS ontvangen, voorzien van een toelichting en een controleverklaring van een externe accountant. De ACM heeft deze op 23 maart 2017 gepubliceerd op haar website, waarbij bedrijfsvertrouwelijke gegevens onleesbaar zijn gemaakt. De ACM heeft belanghebbenden in de gelegenheid gesteld een reactie te geven, ten behoeve van de vaststelling van de tarieven.

21. De ACM heeft reacties ontvangen van Energie-Nederland, de Vereniging Gasopslag Nederland, Nogepa, VEMW, en Taqa Energy. Voor zover relevant heeft de ACM deze reacties in haar besluitvorming meegenomen.

22. De ACM heeft op 6 april 2017 vragen gesteld aan GTS naar aanleiding van haar tarievenvoorstel. Op 11 en 21 april 2017 heeft de ACM antwoorden ontvangen op deze vragen.

5 Berekening tarieven

23. De berekening van de tarieven voor de transporttaak, balanceringstaak, kwaliteitsconversietaak, bestaande aansluitingtaak en aansluittaak bestaat uit vier stappen. De eerste stap betreft de berekening van de inkomsten exclusief tariefcorrecties. Daarop volgt stap twee: de berekening van de tarieven exclusief tariefcorrecties. De derde stap is de berekening van de tariefcorrecties. Stap vier betreft de overige berekeningen. Deze vier stappen worden in dit hoofdstuk achtereenvolgens behandeld.

5.1 Berekening totale inkomsten exclusief tariefcorrecties

24. De totale inkomsten exclusief tariefcorrecties die GTS in 2017 mag verdienen zijn het startpunt voor de berekening van de tarieven. De totale inkomsten (exclusief de inkomsten als gevolg van tariefcorrecties) die GTS per taak in een kalenderjaar mag verdienen worden bepaald op grond van de volgende formule:

$$TI_t^i = TI_{t-1}^i \cdot (1 + cpi_t - x^i)$$

Waarbij:

TI_t^i	Totale inkomsten exclusief de inkomsten uit tariefcorrecties in het jaar t voor taak i in prijspeil t. Voor de berekening van de inkomsten in het eerste jaar van de reguleringsperiode moet TI_{t-1}^i vervangen worden met de door de ACM vastgestelde begininkomsten.
cpi_t	Het consumentenprijsindexcijfer voor het jaar t, zijnde de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex (alle huishoudens). Deze wordt berekend uit het quotiënt van deze prijsindex, gepubliceerd in de vierde maand voorafgaande aan jaar t, en van deze prijsindex, gepubliceerd in de zestiende maand voorafgaande aan jaar t, zoals deze maandelijks wordt vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (conform artikel 81 eerste lid van de Gaswet);
x^i	De korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering (hierna: x-factor) voor de betreffende reguleringsperiode voor taak i, naar beneden afgerond op 2 decimalen.

25. De x-factor en de begininkomsten per taak voor de periode 2017-2021 heeft de ACM vastgesteld in het x-factorbesluit 2017-2021. De hoogte van de doelmatigheidskorting bedraagt 4,95% voor de transporttaak, 4,16% voor de balanceringstaak, 1,70% voor de kwaliteitsconversietaak, 5,39% voor de bestaande aansluitingtaak en -3,53% voor de aansluittaak. De hoogte van de begininkomsten bedraagt EUR 815.831.900 voor de transporttaak, EUR 31.206.685 voor de balanceringstaak, EUR 96.550.568 voor de kwaliteitsconversietaak, EUR 44.419.441 voor de bestaande aansluitingtaak en EUR 523.335 voor de aansluittaak.

Besluit

26. De relatieve wijziging van de consumentenprijsindex voor het jaar 2016 berekent de ACM met gebruikmaking van de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De hoogte van de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex volgt uit het quotiënt van deze prijsindex, gepubliceerd in de vierde maand voorafgaand aan het jaar t, en van deze prijsindex, gepubliceerd in de zestiende maand voorafgaand aan het jaar t, zoals deze maandelijks wordt vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek. De hoogte van de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex voor het jaar 2017 bedraagt 0,2%.

27. Op grond van voorgaande bedragen de totale inkomsten 2017 exclusief tariefcorrecties EUR 777.079.885 voor de transporttaak, EUR 29.970.900 voor de balanceringstaak, EUR 95.102.309 voor de kwaliteitsconversietaak, EUR 42.114.072 voor de bestaande aansluitingtaak en EUR 542.856 voor de aansluittaak.

28. Voor elke wettelijke taak moeten de totale inkomsten 2017 worden opgebracht middels de tarieven voor het jaar 2017 voor die betreffende wettelijke taak. Een randvoorwaarde voor het tarievenvoorstel is dus dat het somproduct van de tarieven (exclusief tariefcorrecties) en de rekenvolumes voor elke taak gelijk is aan de totale inkomsten 2017.

29. Zoals aangegeven in randnummer 3 houdt de ACM bij de berekening van de tarieven voor 2017 rekening met de verwachte inkomsten in de periode 1 januari 2017 tot 1 juli 2017. In deze periode waren de tarieven van 2016 nog van toepassing. De ACM berekent de tarieven 2017 zo dat deze samen met de tarieven van 2016 naar verwachting de totale inkomsten voor 2017 opbrengen. Concreet betekent dit dat het somproduct van de 2016 tarieven en de rekenvolumes van de eerste helft van het kalenderjaar 2017 plus het somproduct van de 2017 tarieven en de rekenvolumes van de tweede helft van het kalenderjaar 2017 gelijk moet zijn aan de totale inkomsten 2017. Om dit te bereiken heeft de ACM eerst de verwachte inkomsten tot 1 juli 2017 berekend op basis van het somproduct van de tarieven van 2016 en de rekenvolumes tot 1 juli 2017.[8] Deze verwachte inkomsten tot 1 juli 2017 brengt de ACM dan in mindering op de totale inkomsten 2017. Het bedrag dat resteert zijn de totale inkomsten voor de berekening van de tarieven die zullen gelden vanaf 1 juli 2017. De tarieven die gelden vanaf 1 juli 2017 berekent de ACM dan zodanig dat het somproduct van de tarieven voor 2017 en de rekenvolumes voor de tweede helft van 2017 gelijk zijn aan de totale inkomsten voor de berekening van de tarieven die per 1 juli 2017 gelden.

[8] Voor een juiste schatting van de rekenvolumes in de periode januari 2017 tot juli 2017 heeft ACM GTS verzocht een onderbouwde schatting te geven over de verhouding van de rekenvolumes tussen de eerste zes maanden van 2017 en de tweede zes maanden van 2017. GTS heeft deze schatting geleverd, samen met het tarievenvoorstel.

Besluit

30. Het voorgaande resulteert in de totale inkomsten per taak die GTS in de tweede helft van 2017 mag verkrijgen. Dit gaat om een bedrag van EUR 324.293.859 voor de transporttaak, EUR 12.957.271 voor de balanceringstaak, EUR 52.067.834 voor de kwaliteitsconversietaak, EUR 8.408 voor de bestaande aansluitingtaak en EUR -76.535 voor de aansluittaak. Waar de ACM in de rest van dit besluit refereert aan 'de totale inkomsten 2017' worden de totale inkomsten voor de tweede helft van 2017 bedoeld. Wanneer ACM in de rest van dit besluit de totale inkomsten voor het volledige kalenderjaar 2017 bedoelt spreekt zij over 'totale inkomsten voor heel 2017'. Waar de ACM in de rest van dit besluit spreekt over 'rekenvolume(s)' moet worden gelezen 'rekenvolume voor de periode van 1 juli 2017 tot 1 januari 2018'. Wanneer de ACM in de rest van dit besluit rekenvolume voor het volledige kalenderjaar 2017 bedoelt, spreekt zij over 'rekenvolume(s) voor heel 2017'.

31. De berekeningswijze van de tarieven zoals omschreven in randnummer 29 heeft samen met andere omstandigheden een aanmerkelijk effect op de hoogte van de tarieven. Voor sommige taken ontvangt GTS in de eerste helft van het jaar 2017 reeds een groot deel van de totale inkomsten voor heel 2017 voor die taak. Dat geldt bijvoorbeeld voor de bestaande aansluitingtaak. Voor deze taak was het tarief van 2016 relatief hoog als gevolg van een incidentele correctie. Het gevolg is dat GTS al een groot deel van de totale inkomsten voor heel 2017 voor deze taak ontvangt in de eerste helft van 2017, en dat het tarief voor 2017 voor deze taak relatief laag is.

32. Voor de aansluittaak ontvangt GTS in de eerste helft van 2017 eveneens een groot deel van de totale inkomsten voor heel 2017. De tarieven waren in 2016 relatief hoog vanwege incidentele correcties, waardoor GTS in de eerste helft van 2017 naar verwachting al meer inkomsten genereert dan de totale inkomsten voor heel 2017. Om dit te compenseren, heeft de ACM voor de aansluittaak negatieve tarieven berekend. Op deze manier zal GTS naar verwachting over het hele jaar 2017 niet meer inkomsten ontvangen voor de aansluittaak dan de vastgestelde totale inkomsten voor heel 2017. De tarieven voor de aansluittaak worden echter niet afzonderlijk in rekening gebracht, maar vormen onderdeel van het tarief voor gecontracteerde entry- of exitcapaciteit. Hierdoor is er geen sprake van een situatie waarin netgebruikers geld ontvangen bij het contracteren van deze dienst.

33. Voor de kwaliteitsconversietaak ontvangt GTS in de eerste helft van 2017 naar verwachting juist een relatief klein deel van de totale inkomsten voor heel 2017. Hieraan ligt ten grondslag dat de tarieven van 2016 zijn gebaseerd op de totale inkomsten 2016 terwijl de totale inkomsten voor heel 2017 wegens gestegen kosten van kwaliteitsconversie hoger zijn dan het jaar ervoor. Daarom zijn de tarieven voor de kwaliteitsconversietaak van 2017 relatief hoog.

34. Overigens heeft de ACM tevens berekend wat de tarieven zouden zijn geweest als de vastgestelde tarieven voor 2016 zouden hebben gegolden tot 1 januari 2017 en de vastgestelde tarieven voor 2017 op 1 januari 2017 tarieven in werking zouden zijn getreden. In de rekenmodule is bij de betreffende tabbladen een extra kolom toegevoegd waarin de uitkomst van deze berekening staat.

5.2 Berekening tarieven exclusief tariefcorrecties

35. Deze paragraaf is onderverdeeld naar de tarieven en tariefcomponenten die de ACM vaststelt voor de vijf wettelijke taken van GTS:
    - de tarieven voor de transporttaak;
    - de tariefcomponent voor de balanceringstaak;
    - de tariefcomponent voor de kwaliteitsconversietaak;
    - het tarief voor de bestaande aansluitingtaak; en
    - de tarieven voor de aansluittaak.

36. Waar de ACM in deze paragraaf spreekt over ‘tarieven’, bedoelt zij: tarieven exclusief tariefcorrecties, en waar zij spreekt over ‘inkomsten’ bedoelt zij: inkomsten exclusief inkomsten uit tariefcorrecties.

5.2.1 De tarieven voor de transporttaak

37. De tarieven voor de transporttaak dekken de totale inkomsten 2017 voor de transporttaak, exclusief de tariefcomponenten voor de balanceringstaak en de kwaliteitsconversietaak, alsook enkele transportdiensten. Meer in het bijzonder zien deze tarieven op:
    - entry transportcapaciteit (exclusief de tariefcomponenten voor de balanceringstaak en de kwaliteitsconversietaak);
    - exit transportcapaciteit (exclusief de tariefcomponenten voor de balanceringstaak en de kwaliteitsconversietaak);
    - connection;
    - wheeling;
    - diversion; en
    - overdracht van transportcapaciteit of het gebruiksrecht.

38. De transporttarieven voor entrycapaciteit, exitcapaciteit en connection verschillen per netwerkpunt. De diensten wheeling, diversion en overdracht transportcapaciteit of het gebruiksrecht kennen ieder afzonderlijk één tarief.

Besluit

39. De ACM wijst op het bestaan van enkele diensten, te weten shorthaul, verlegging en maatwerk, waar de ACM vooraf geen tarieven vaststelt, maar waarvan de inkomsten wel onderdeel zijn van de totale inkomsten voor heel 2017 voor de transporttaak. Dit betekent dat de door de ACM vast te stellen tarieven voor transport de totale inkomsten 2017 voor de transporttaak moeten opbrengen *minus* de verwachte inkomsten uit diensten waar de ACM geen tarief voor vaststelt. De totale inkomsten 2017 voor de transporttaak worden dus opgebracht door de verschillende tarieven voor transportdiensten *en* de inkomsten die GTS verkrijgt uit de diensten shorthaul, verlegging en maatwerk.

40. Voor de berekening van de transporttarieven exclusief de tariefcomponenten voor de balanceringstaak en de kwaliteitsconversietaak, gaat de ACM uit van de onafgeronde tarieven voor 2016 exclusief tariefcorrecties en vóór toepassing van de korting voor gasopslagen. De ACM berekent vervolgens met welk percentage deze tarieven moeten wijzigen zodat het somproduct van de gewijzigde tarieven en de rekenvolumes 2017 gelijk is aan de totale inkomsten 2017. Deze wijziging noemen we de gewogen gemiddelde tariefaanpassing voor de transporttaak.

41. De ACM heeft in het methodebesluit beschreven dat de hoofdregel is dat de tarieven voor de transporttaak in jaar t allemaal met hetzelfde percentage veranderen.[9] Dat percentage wordt berekend zoals uitgelegd in voorgaand randnummer. De tariefverhouding uit het voorgaande jaar is dus de basis voor de tariefverhouding in het nieuwe jaar.

42. Voorts beschrijft de ACM in het methodebesluit dat GTS van bovengenoemde hoofdregel af kan wijken in het voorstel voor de tarieven.[10] Ingeval GTS van deze hoofdregel afwijkt dient zij hiervoor een motivering te geven in het voorstel voor de tarieven. Afwijking van deze hoofdregel is slechts mogelijk indien het somproduct van de door GTS voorgestelde tarieven en de rekenvolumes gelijk is aan de totale inkomsten 2017 voor de transporttaak. GTS kan hiermee dus niet haar inkomsten verhogen of verlagen.

43. De ACM wijst erop dat zij de berekening van het tarief voor de dienst connection heeft aangepast. Vanaf nu berekent de ACM het jaartarief voor connection door het jaartarief van het vorige jaar te corrigeren met de x-factor en de consumentenprijsindex. Vervolgens stelt de ACM voor ieder connectionpunt een capaciteitstarief vast door het jaartarief te delen door het rekenvolume. Het verschil met de berekening voor de tarieven 2016 is dat het jaartarief eerst werd aangepast met de gewogen gemiddelde tariefaanpassing voor de transporttaak alvorens het jaartarief te delen door het rekenvolume. Dit wordt vanaf nu achterwege gelaten. De

[9] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572, randnummer 352.
[10] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572, randnummer 353

gewogen gemiddelde tariefaanpassing, zoals wordt gehanteerd voor onder meer de transporttarieven, heeft tot doel de tarieven aan te passen aan stijgingen en dalingen van de rekenvolumes ten opzichte van het vorige jaar, zodanig dat het somproduct van de rekenvolumes en de tarieven gelijk is aan de totale inkomsten. Dit betekende dat het tarief voor de dienst connection tot nu toe in feite tweemaal werd aangepast aan wijzigingen van de rekenvolumes. Gelet op het feit dat het tarief voor de dienst connection al rekening houdt met stijgingen en dalingen van de rekenvolumes door de omrekening naar capaciteitstarieven, ziet de ACM aanleiding voor deze wijziging van de berekening van het tarief voor de dienst connection.

44. Voor de berekening van de tarieven voor de transporttaak gebruikt de ACM de volgende gegevens:
    - de onafgeronde tarieven exclusief tariefcorrecties en vóór toepassing van de korting voor gasopslagen voor het jaar 2016;
    - de totale inkomsten 2017 voor de transporttaak;
    - de verwachte inkomsten voor shorthaul, verlegging en maatwerk;
    - een lijst met entry- en exitpunten, waarbij voor de exitpunten is aangegeven of het betreffende exitpunt een systeemverbinding is;
    - voor entrycapaciteit, exitcapaciteit en connection: een rekenvolume per netwerkpunt;
    - voor de diensten wheeling, diversion en overdracht transportcapaciteit of het gebruiksrecht: een rekenvolume per dienst; en
    - het voorstel van GTS voor de tarieven voor de transporttaak.

45. De onafgeronde tarieven exclusief tariefcorrecties en vóór toepassing van de korting voor gasopslagen voor het jaar 2016 zijn direct te herleiden uit de rekenmodule voor de tarieven van het jaar 2016. De ACM heeft deze gegevens daarom in de rekenmodule voor de tarieven 2017 opgenomen.

46. De totale inkomsten 2017 voor de transporttaak zijn door de ACM opgenomen in randnummer 30. De ACM heeft deze waarden berekend in de rekenmodule voor de tarieven 2017.

47. GTS heeft in het tarievenvoorstel een schatting van EUR 0 opgenomen voor de verwachte omzet van de dienst shorthaul. De contracten voor deze dienst zijn in 2016 beëindigd en GTS geeft aan geen nieuwe contracten te verwachten die in 2017 omzet genereren. GTS heeft in het tarievenvoorstel eveneens een schatting van EUR 0 opgenomen voor de verwachte omzet van de diensten verlegging en maatwerk. GTS geeft hiervoor als reden het onvoorspelbare karakter van de dienst verlegging en de (relatief) geringe gerealiseerde omzet over de afgelopen jaren van deze dienst als ook voor de dienst maatwerk. De ACM wijst er op dat GTS geen voordeel

kan behalen door de omzet voor deze diensten laag in te schatten. Indien zij meer inkomsten behaalt zal het verschil vanwege omzetnacalculatie verrekend worden.

48. GTS heeft met het tarievenvoorstel een aantal administratieve wijzigingen in de netwerkpunten doorgegeven. Het gaat onder meer om het hernummeren en hernoemen van netwerkpunten, het wijzigen van de typering en het wijzigen van netwerkpunten door het samenvoegen van netgebieden van regionale netbeheerders. Behalve samenvoegingen en hernummeringen heeft GTS geen andere wijzigingen in de lijst met netwerkpunten doorgevoerd. Waar sprake is van het samenvoegen van netgebieden heeft GTS voor de betreffende netwerkpunten tarieven in het voorstel een tarief opgenomen die zij heeft berekend op basis van de tarieven en de rekenvolumes van de oude netwerkpunten. In geval van samengevoegde connectionpunten sommeert GTS de jaartarieven van de betrokken netwerkpunten. In geval van samengevoegde exitpunten berekent GTS het nieuwe tarief door het somproduct van de tarieven van 2016 en de bijbehorende rekenvolumes te delen door de som van diezelfde rekenvolumes. De ACM is van oordeel dat GTS de tarieven voor samengevoegde netwerkpunten op een correcte wijze heeft berekend.

49. In het methodebesluit heeft de ACM aangegeven dat de verwachting ten aanzien van rekenvolumes in beginsel is gebaseerd op daadwerkelijk gefactureerde volumes (exclusief de volumes ten aanzien van de overboeking- en terugkoopregeling) van het meeste recente jaar waarover data beschikbaar zijn.[11] Voor de rekenvolumes 2017 is dat het jaar 2015. Als er geen historische gegevens beschikbaar zijn, bijvoorbeeld omdat de volumes betrekking hebben op nieuwe diensten en bijbehorende tarieven, dan schat de ACM deze op basis van prognoses van GTS.

50. In het methodebesluit is ook opgenomen dat indien GTS kan aantonen dat de historische gegevens sterk afwijken van de verwachte totale volumes, de ACM voornemens is om de totale rekenvolumes aan te passen om toekomstige nacalculatie te voorkomen.[12] Een dergelijke aanpassing gebeurt door de toepassing van een generieke correctiefactor op de geaggregeerde rekenvolumes.

51. GTS stelt voor om de rekenvolumes voor entry- en exittarieven aan te passen. Meer concreet stelt GTS voor de rekenvolumes naar beneden bij te stellen met circa 58 miljoen kWh/h/y voor entrycapaciteit en voor exitcapaciteit naar beneden bij te stellen met circa 21 miljoen kWh/h/y. GTS verwacht een lager volume op entrycapaciteit door een daling van de binnenlandse productie. Ook verandert het boekingsgedrag van erkende programmaverantwoordelijken.

[11] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572, hoofdstuk 9.1.
[12] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572, hoofdstuk 9.1.

Capaciteit wordt vaker op korte termijn geboekt dan voorheen waardoor het totale volume aan capaciteitsboekingen afneemt. Volgens GTS geldt deze trend meer voor entrycapaciteit dan voor exitcapaciteit.

52. De ACM is van oordeel dat GTS een voldoende onderbouwde schatting van de rekenvolumes heeft gemaakt. Op basis van deze onderbouwde schatting van GTS heeft de ACM een generieke correctiefactor berekend voor de rekenvolumes.

53. GTS heeft er voor gekozen om géén afwijkend voorstel te doen als bedoeld in randnummer 42. Dat betekent dat de tarieven voor de transporttaak wijzigen met hetzelfde percentage. De ACM ziet geen reden om hiervan af te wijken.

5.2.2 De tariefcomponent voor de balanceringstaak

54. De tariefcomponent voor de balanceringstaak dekt de totale inkomsten 2017 voor de balanceringstaak. De tariefcomponent voor de balanceringstaak is een onderdeel van de transporttarieven voor entrycapaciteit en exitcapaciteit.

55. De tariefcomponent voor de balanceringstaak wordt berekend door de totale inkomsten 2017 voor de balanceringstaak te delen door het totale rekenvolume voor entry- en exitcapaciteit. De tariefcomponent voor de balanceringstaak is van toepassing op alle netwerkpunten en is voor alle netwerkpunten gelijk.

56. Voor de berekening van de tariefcomponent voor de balanceringstaak gebruikt de ACM de volgende gegevens:
    - de totale inkomsten 2017 voor de balanceringstaak; en
    - het totale rekenvolume voor entry- en exitcapaciteit.

57. De totale inkomsten 2017 voor de balanceringstaak zijn door de ACM opgenomen in randnummer 30. De ACM heeft deze waarden berekend in de rekenmodule voor de tarieven 2017.

58. Het totale rekenvolume voor entry- en exitcapaciteit is direct af te leiden van de rekenvolumes per netwerkpunt, zoals vastgesteld voor de transporttaak. Voor de beoordeling van deze rekenvolumes verwijst de ACM naar randnummers 49 tot en met 52.

5.2.3 De tariefcomponent voor de kwaliteitsconversietaak

59. De tariefcomponent voor kwaliteitsconversie dekt de totale inkomsten 2017 voor de kwaliteitsconversietaak. De tariefcomponent voor kwaliteitsconversie is een onderdeel van de transporttarieven voor entrycapaciteit en exitcapaciteit.

60. De tariefcomponent voor de kwaliteitsconversietaak wordt berekend door de totale inkomsten 2017 voor de kwaliteitsconversietaak te delen door het totale rekenvolume voor entry- en exitcapaciteit. De tariefcomponent voor kwaliteitsconversie is van toepassing op alle netwerkpunten en is voor alle netwerkpunten gelijk.

61. Voor de berekening van de tariefcomponent voor de kwaliteitsconversietaak gebruikt de ACM de volgende gegevens:
    - de totale inkomsten 2017 voor de kwaliteitsconversietaak; en
    - het totale rekenvolume voor entry- en exitcapaciteit.

62. De totale inkomsten 2017 voor de kwaliteitsconversietaak zijn door de ACM opgenomen in randnummer 30. De ACM heeft deze waarden berekend in de rekenmodule voor de tarieven 2017.

63. Het totale rekenvolume voor entry- en exitcapaciteit is direct af te leiden van de rekenvolumes per netwerkpunt, zoals vastgesteld voor de transporttaak. Voor de beoordeling van deze rekenvolumes verwijst de ACM naar randnummers 49 tot en met 52.

5.2.4 Het tarief voor de bestaande aansluitingtaak

64. De tarieven voor de bestaande aansluitingtaak dekken de totale inkomsten 2017 voor de bestaande aansluitingtaak. De tarieven worden berekend door de totale inkomsten 2017 voor de bestaande aansluitingtaak te delen door het rekenvolume voor de bestaande aansluitingtaak.

65. Het rekenvolume voor de bestaande aansluitingtaak is gelijk aan de som van de rekenvolumes van de entry- en exitpunten die een bestaande aansluiting zijn.[13]

66. Voor de berekening van de tarieven voor de bestaande aansluitingtaak gebruikt de ACM de volgende gegevens:
    - de totale inkomsten 2017 voor de bestaande aansluiting; en
    - het rekenvolume voor bestaande aansluitingtaak.

[13] Zie randnummers 49 en 50.

67. De totale inkomsten 2017 voor de bestaande aansluitingtaak zijn door de ACM opgenomen in randnummer 30. De ACM heeft deze waarden berekend in de rekenmodule voor de tarieven 2017.

68. Wat betreft het rekenvolume voor de bestaande aansluitingtaak merkt de ACM het volgende op. Ook voor deze netwerkpunten geldt dat de verwachting over de volumes in beginsel gebaseerd op daadwerkelijk gefactureerde volumes (exclusief de volumes ten aanzien van de overboeking- en terugkoopregeling) van het meeste recente jaar waarover gegevens beschikbaar zijn.[14] Voor de rekenvolumes 2017 is dat het jaar 2015. Als er geen historische gegevens beschikbaar zijn, bijvoorbeeld omdat de volumes betrekking hebben op nieuwe diensten en bijbehorende tarieven, dan schat ACM deze op basis van prognoses van GTS.

69. In het methodebesluit is ook opgenomen dat indien GTS kan aantonen dat de historische gegevens sterk afwijken van de verwachte totale volumes, ACM voornemens is om de totale rekenvolumes aan te passen om toekomstige nacalculatie te voorkomen.[15] Een dergelijke aanpassing gebeurt door de toepassing van een generieke correctiefactor op de geaggregeerde rekenvolumes.

70. GTS stelt voor om de rekenvolumes voor bestaande aansluitingen aan te passen. Meer concreet stelt GTS voor de rekenvolumes naar beneden bij te stellen met circa 7 miljoen kWh/h/y voor entrypunten en naar beneden bij te stellen met 0,3 miljoen kWh/h/y voor exitpunten.

71. De ACM is van oordeel dat GTS een voldoende onderbouwde schatting heeft gemaakt. Op basis van de onderbouwde schatting van GTS heeft de ACM een generieke correctiefactor berekend voor de rekenvolumes.

5.2.5 De tarieven voor de aansluittaak

72. De tarieven voor de aansluittaak dekken de totale inkomsten 2017 voor de aansluittaak. Ten opzichte van voorgaande jaren is er een wijziging in de berekening van deze tarieven. Op grond van het methodebesluit is de nieuwe producten en diensten regeling komen te vervallen.[16] Aansluitpunten zullen in deze reguleringsperiode tot vergoeding komen zoals vastgelegd in Tarievencode gas.[17] Dit betekent dat de ACM een tarief per operationeel aansluitpunt vaststelt.

[14] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572, hoofdstuk 9.1.
[15] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572, hoofdstuk 9.1.
[16] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572, randnummers 322-324.
[17] Besluit van de Autoriteit Consument en Markt van 16 februari 2017, kenmerk ACM/DE/2017/200909, tot wijziging van de tariefstructuren als bedoeld in artikel 12a van de Gaswet betreffende de tariefstructuur voor de aansluittaak als bedoeld in artikel 10, zesde lid, onder a, van de Gaswet

Tevens stelt de ACM een tarief vast voor nog niet operationele aansluitpunten, die vóór of tijdens het tariefjaar operationeel worden.

73. Het tarief per operationeel aansluitpunt wordt berekend door de totale inkomsten 2017 voor de aansluittaak te vermenigvuldigen met een kostenverhouding en dit te delen door het rekenvolume van het specifieke aansluitpunt. De kostenverhouding komt tot uitdrukking in een formule met het quotiënt van de kapitaalkosten en operationele kosten van een aansluitpunt en de som van de kapitaalkosten en operationele kosten van alle aansluitpunten. De formule voor de berekening is weergegeven in de Tarievencode gas. Voor de berekening van kosten gaat de ACM hierbij uit van de parameters (WACC, afschrijvingstermijnen) zoals die in het methodebesluit zijn vastgelegd.

74. Het tarief voor nieuwe aansluitpunten berekent de ACM door de totale inkomsten voor de aansluittaak te delen door de rekenvolumes van de operationele aansluitpunten. Dit komt overeen met het gewogen gemiddelde tarief van de tarieven van de operationele aansluitpunten.

75. Voor de berekening van de tarieven voor aansluittaak gebruikt de ACM de volgende gegevens:
    - de totale inkomsten voor de aansluittaak;
    - de rekenvolumes (per aansluitpunt); en
    - de kapitaalkosten en operationele kosten van elk van de operationele aansluitpunten.

76. De totale inkomsten 2017 voor de aansluittaak heeft de ACM opgenomen in randnummer 30. De ACM heeft deze waarden berekend in de rekenmodule voor de tarieven 2017.

77. Het rekenvolume per aansluitpunt leidt de ACM af van de rekenvolumes per entry- en exitpunt voor de transporttaak. Voor de beoordeling van deze rekenvolumes verwijst de ACM naar randnummers 49 tot en met 52.

78. De ACM heeft de berekening van de kapitaalkosten en operationele kosten in de rekenmodule voor de tarieven opgenomen. De ACM is daarbij uitgegaan van de parameters zoals vastgelegd in het methodebesluit. Verder is de ACM uitgegaan van de investeringen per aansluitpunt zoals door GTS opgegeven in voorgaande jaren. Voor het aansluitpunt 301.468 Hemrik/Donkerbroek is de ACM in het tarievenbesluit 2016 uitgegaan van de geschatte investeringsuitgave en ingebruiknamedatum. Inmiddels is het investeringsproject ook financieel volledig afgerond. Daarom heeft GTS in de rekenmodule de geschatte investeringsuitgave en ingebruiknamedatum vervangen met de gerealiseerde investeringsuitgaven en

ingebruiknamedata. De ACM heeft deze gerealiseerde gegevens gebruikt voor de berekening van de kapitaalkosten en operationele kosten.

5.3 Tariefcorrecties

5.3.1 Algemeen

79. De ACM corrigeert de tarieven. De ACM heeft voor de tariefcorrecties een berekening in de tarievenmodule opgenomen. Voor dit tarievenbesluit betreft het de volgende tariefcorrecties:
    - niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen;
    - omzetnacalculatie;
    - overboeking- en terugkoopregeling;
    - veilinggelden;
    - inkoopkosten energie; en
    - balanceringsopbrengsten.

80. In deze paragraaf bespreekt de ACM bovenstaande tariefcorrecties. Voor zover de ACM aan GTS heeft gevraagd om voor de berekening van deze tariefcorrecties gegevens in te vullen in de tarievenmodule, beoordeelt de ACM deze gegevens.

81. Naast bovenstaande tariefcorrecties die de ACM in het methodebesluit heeft aangekondigd, kan de ACM overige tariefcorrecties uitvoeren. GTS kan daartoe ook voorstellen indienen onder de noemer ‘incidentele tariefcorrecties’. Dergelijke correcties kunnen op grond van artikel 81c, tweede lid, van de Gaswet door de ACM worden toegepast.

82. Onderstaande tabel geeft een overzicht van alle tariefcorrecties en de taken waarop deze betrekking (kunnen) hebben.

Tariefcorrectie	**TT**	**BT**	**BAT**	**AT**	**KC**
Niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen	☑	☑		☑	☑
Omzetnacalculatie	☑	☑	☑	☑	☑
Overboeking- en terugkoopregeling	☑				
Veilinggelden	☑				
Inkoopkosten energie	☑	☑	☑		☑
Balanceringsopbrengsten		☑			
Incidentele tariefcorrecties	☑	☑	☑	☑	☑

TT = transporttaak, BT = balanceringstaak, BAT = bestaande aansluitingtaak, AT = aansluittaak, KC = kwaliteitsconversietaak.

83. De ACM wijst er in algemene zin op dat correcties in principe worden toegerekend aan de taak waaraan ze rechtstreeks aan toe te wijzen zijn. Indien de kosten niet direct herleidbaar zijn tot

een specifieke taak zal deze toerekening plaatsvinden via de verdeelsleutels zoals vastgesteld in het Methodebesluit 2014-2016 en het Methodebesluit 2017-2021. In de volgende randnummers licht de ACM het gebruik van de verdeelsleutels verder toe.

84. Op kosten die zijn gemaakt in een bepaalde reguleringsperiode is in beginsel de verdeelsleutel van toepassing die volgt uit de methode van regulering voor die periode. Zo is op kosten van het jaar 2016 de verdeelsleutel van het Methodebesluit 2014-2016 van toepassing. Indien er bij een tariefcorrectie sprake is van kosten van vóór de reguleringsperiode 2014-2016, dan is de verdeelsleutel van het Methodebesluit 2014-2016 van toepassing.

85. Indien kosten niet direct herleidbaar zijn, maar duidelijk is dat die kosten niet kunnen toebehoren aan een bepaalde taak, wijst de ACM de kosten toe aan de resterende taken. Bij deze toewijzing van kosten handhaaft de ACM de verhouding tussen de verdeelsleutels van die resterende taken.

86. De ACM verdeelt tariefcorrecties in beginsel in gelijke mate over alle tarieven van een bepaalde taak. Bijvoorbeeld: wanneer als gevolg van in gebruik genomen niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen de inkomsten voor de transporttaak met 2% worden verhoogd, dan verhoogt de ACM alle tarieven voor transport en de transportdiensten exclusief de tariefcomponenten en balancering en kwaliteitsconversie met 2%.

87. Voor de transporttaak wijzigt de ACM de verdeling van tariefcorrecties ten opzichte van het tarievenbesluit 2016. In dat tarievenbesluit werden de tariefcorrecties voor de transporttaak niet op alle tarieven voor deze taak toegepast. De tariefcorrecties voor de transporttaak werden alleen toegepast op de tarieven voor entrycapaciteit, exitcapaciteit en connection. De ACM ziet echter geen reden om de tarieven voor wheeling, diversion en overdracht transportcapaciteit en het gebruiksrecht blijvend uit te zonderen van het uitgangspunt dat tariefcorrecties in gelijke mate over alle tarieven van een bepaalde taak worden verdeeld.

88. Als de ACM kosten of opbrengsten uit het jaar t vergoedt in de tarieven van het jaar t+x wordt daarbij ook rekening gehouden met de financieringslasten of baten die uit deze vergoeding achteraf volgen door toepassing van de heffingsrente c.q. belastingrente.[18] De heffingsrente c.q. belastingrente is een vergoeding van gemiste rente. Deze rente wordt voor ieder kwartaal vastgesteld door de Belastingdienst.

[18] De ACM gebruikt de heffingsrente voor de jaren tot en met 2012 en de belastingrente voor jaren vanaf 2013.

5.3.2 Niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen

89. Niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen zijn uitbreidingsinvesteringen die vallen onder de noemer van artikel 39e, 39f derde lid, 54a, derde lid van de Gaswet of investeringen zoals bedoeld in randnummer 200 van het Methodebesluit 2014-2016[19] (hierna tezamen: niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen).

90. De efficiënte kosten van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen worden middels een tariefcorrectie toegevoegd aan de inkomsten. De ACM heeft deze tariefcorrectie aangekondigd in het Methodebesluit 2014-2016 en het Methodebesluit 2017-2021.[20]

91. In verband met de overgang van de reguleringsperiode 2014-2016 naar de reguleringsperiode 2017-2021, is er in dit tarievenbesluit sprake van twee verschillende tariefcorrecties voor niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen. Ten eerste betreft het de efficiënte kosten in de jaren 2016 en 2017 van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen die in gebruik genomen zijn op of na 1 januari 2016. Ten tweede betreft het de efficiënte kosten in de jaren 2015 en 2016 van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen die in gebruik genomen zijn vóór 1 januari 2016, voor zover deze niet eerder via een tariefcorrectie zijn vergoed.

92. Niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen die op of na 1 januari 2016 in gebruik zijn genomen, zijn niet meegenomen bij de vaststelling van de totale inkomsten (exclusief inkomsten uit tariefcorrecties) voor respectievelijk de reguleringsperiode 2014-2016 en 2017-2021. Van deze investeringen zullen daarom de efficiënte kosten in de jaren 2016 tot en met 2021 worden vergoed middels een tariefcorrectie. De efficiënte kosten in de jaren 2016 en 2017 komen middels dit tarievenbesluit tot vergoeding en de efficiënte kosten in de jaren 2018 tot en met 2021 zullen worden vergoed middels tariefcorrecties in de tarievenbesluiten in de jaren 2018 tot en met 2021.

93. Niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen die vóór 1 januari 2016 in gebruik genomen zijn, zijn niet meegenomen bij de vaststelling van de totale inkomsten (exclusief inkomsten uit tariefcorrecties) voor de reguleringsperiode 2014-2016, maar zijn wel meegenomen bij de vaststelling van de totale inkomsten (exclusief inkomsten uit tariefcorrecties) voor de reguleringsperiode 2017-2021. De totale inkomsten voor heel 2017 (exclusief inkomsten uit tariefcorrecties) bevatten dus reeds een vergoeding voor de efficiënte kosten in het jaar 2017 van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen die in gebruik zijn genomen vóór 1 januari 2016. De efficiënte kosten in de jaren 2015 en 2016 van deze investeringen zijn echter niet gedekt via de

[19] Methodebesluit 2014-2016 van 26 september 2013 met kenmerk ACM/DE/2013/204152, randnummer 200.
[20] Methodebesluit 2014-2016 van 26 september 2013 met kenmerk ACM/DE/2013/204152, paragraaf 10.8 en Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572, paragraaf 9.4.1.

totale inkomsten (exclusief inkomsten uit tariefcorrecties) in de jaren 2015 en 2016. De kosten in 2015 en 2016 van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen in gebruik genomen vóór 1 januari 2016, worden daarom vergoed middels een tariefcorrectie. In dit tarievenbesluit is daarom een tariefcorrectie opgenomen voor de efficiënte kosten in 2015 en 2016 van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen in gebruik genomen vóór 1 januari 2016, voor zover deze kosten niet al in een voorgaand tarievenbesluit middels een tariefcorrectie zijn vergoed.

94. Ten behoeve van deze twee tariefcorrecties heeft de ACM GTS verzocht in de tarievenmodule de in gebruik genomen niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen op te nemen. Op grond van de door GTS opgegeven investering, ingebruiknamedatum en activaklasse berekent de ACM in de tarievenmodule de hoogte van de efficiënte kosten die middels een tariefcorrectie worden vergoed.

95. In het Methodebesluit 2014-2016 en Methodebesluit 2017-2021 heeft de ACM vastgelegd dat de kosten van een uitbreidingsinvestering worden bepaald aan de hand van de hoogte van de investeringsuitgave voor zover efficiënt.[21] De kosten van een niet-reguliere uitbreidingsinvestering bestaan uit kapitaalkosten en operationele kosten. De kapitaalkosten bestaan enerzijds uit een reële vermogenskostenvergoeding over de activawaarde aan het einde van het jaar en anderzijds uit de afschrijvingen op het actief.

96. De vermogenskostenvergoeding is gelijk aan de waarde van een investering aan het einde van een jaar vermenigvuldigd met de WACC. Voor de reële vermogenskostenvergoeding over de activawaarde gebruikt de ACM de WACC zoals vastgesteld in het methodebesluit. Voor de vermogenskosten in de jaren 2015 en 2016 is dat de WACC zoals vastgesteld in het Methodebesluit 2014-2016. Voor de vermogenskosten in het jaar 2017 is dat de WACC voor nieuw vermogen zoals vastgesteld in het Methodebesluit 2017-2021.[22] De afschrijvingen bepaalt de ACM aan de hand van de maand van ingebruikname en de gereguleerde afschrijvingstermijn van een investering. De operationele kosten van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen schat de ACM op 1% van het investeringsbedrag (voor zover efficiënt).

Voorstel GTS niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen

97. GTS heeft in het tarievenvoorstel verzocht om vergoeding van kosten van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen. Het voorstel bevat uitsluitend vergoeding van de nagekomen kosten van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen die volgen uit projecten en investeringen die GTS reeds in eerdere tarievenvoorstellen heeft toegelicht. In het voorstel van GTS is in totaal een

[21] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572, randnummer 342.
[22] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572, voetnoot 37.

vergoeding van EUR 767.932 opgenomen ter dekking van kosten van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen.

98. De investeringen die GTS in haar voorstel heeft aangemerkt als niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen gaan om latere activeringen in het kader van de capaciteitsvergroting Oost-West (hierna: Oost-West), Open Season 2005 (hierna: OS-2005), Open Season 2012 (hierna: OS-2012), Integrated Open Season (hierna: IOS) en stikstofbuffer Heiligerlee (hierna: Heiligerlee).

Bepaling hoogte correctie

99. Bij de bepaling van de hoogte van de tariefcorrectie heeft de ACM één wijziging doorgevoerd ten opzichte van het tarievenvoorstel van GTS. Deze wijziging ziet op de verdeelsleutel. In de tarievenmodule had de ACM initieel een berekening opgenomen waarbij alle kosten verdeeld werden op basis van verdeelsleutel van het Methodebesluit 2017-2021. In afwijking daarvan heeft de ACM besloten dat op kosten van een bepaalde reguleringsperiode ook de verdeelsleutel van die reguleringsperiode van toepassing is. Dit is reeds nader toegelicht in randnummer 84 van dit besluit.

100. De ACM voegt de efficiënte kosten (inclusief belastingrente) van de niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen die voor verrekening in aanmerking komen conform het voorstel van GTS toe aan de totale inkomsten 2017. Onderstaande tabel geeft per taak het effect van deze correctie op de inkomsten 2017 en de tarieven weer.

Niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen	**TT**	**BT**	**BAT**	**AT**	**KC**
Correctie totale inkomsten (in EUR)	610.260	22.196		-	135.476
Correctie tarieven	0,19%	0,17%		0,00%	0,26%

5.3.3 Omzetregulering

101. Zoals aangekondigd in het Methodebesluit 2014-2016[23] corrigeert de ACM de tarieven van GTS jaarlijks voor het verschil in inkomsten dat wordt veroorzaakt door een verschil tussen de gerealiseerde omzet van GTS en de vooraf ingeschatte omzet (of toegestane inkomsten). Met de rekening omzetregulering bepaalt de ACM jaarlijks de hoogte van de na te calculeren omzet.

102. Uit de financiële gegevens die de ACM jaarlijks ontvangt van GTS blijkt dat GTS in 2015 voor de transporttaak, de balanceringstaak, de aansluittaak en de kwaliteitsconversietaak meer

[23] Methodebesluit 2014-2016 van 26 september 2013 met kenmerk ACM/DE/2103/204152, randnummer 221 en verder.

omzet heeft behaald dan vooraf ingeschat. Voor de bestaande aansluitingtaak heeft GTS minder omzet behaald dan vooraf ingeschat. Onderstaande tabel geeft per taak het effect van deze correctie op de totale inkomsten 2017 en de tarieven weer.[24]

Omzetregulering	**TT**	**BT**	**BAT**	**AT**	**KC**
Correctie totale inkomsten (in EUR)	-34.355.876	-719.897	283.342	-3.748	-1.810.506
Correctie tarieven	-10,59%	-5,56%	3.370%	-4,90%	-3,48%

5.3.4 Overboeking- en terugkoopregeling

103. Zoals aangekondigd in het Methodebesluit 2014-2016[25] worden de opbrengsten uit de verkoop van overboekcapaciteit en de kosten die GTS heeft gemaakt voor het terugkopen van capaciteit gesaldeerd en geboekt op de overboek- en terugkooprekening. Het saldo van deze rekening (positief of negatief) wordt verdeeld tussen GTS en de netgebruikers. Dit betekent dat 50% van het saldo wordt verrekend via de tarieven.

104. Uit de financiële gegevens die de ACM jaarlijks ontvangt van GTS blijkt dat deze rekening op 31 december 2015 een positief saldo kende van EUR 11.589.545. De helft van dit bedrag plus belastingrente wordt verrekend via de transporttarieven. Onderstaande tabel geeft per taak het effect van deze correctie op de totale inkomsten 2017 en de tarieven weer.

Overboeking- en terugkoopregeling	**TT**	**BT**	**BAT**	**AT**	**KC**
Correctie totale inkomsten (in EUR)	-6.267.626				
Correctie tarieven	-1,93%				

5.3.5 Veilinggelden

105. Zoals aangekondigd in het Methodebesluit 2014-2016 zal de ACM rekening houden met de opbrengsten uit een veiling.[26] GTS stelt voor om het saldo veilinggelden 2015 aan te wenden om via een tariefcorrectie de tarieven te verlagen. De ACM stemt hiermee in. Onderstaande tabel geeft per taak het effect van deze correctie op de totale inkomsten 2017 en de tarieven weer.

[24] Het procentuele effect op de tarieven voor de bestaande aansluittaak is zeer hoog omdat de totale inkomsten 2017 voor de bestaande aansluitingtaak zeer laag zijn. Voor de oorzaak van deze lage inkomsten verwijst de ACM naar randnummer 31 van dit besluit.

[25] Methodebesluit 2014-2016 van 26 september 2013 met kenmerk ACM/DE/2103/204152, randnummer 225 en verder.

[26] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017, randnummer 343.

Veilinggelden	TT	BT	BAT	AT	KC
Correctie totale inkomsten (in EUR)	-175.613				
Correctie tarieven	-0,05%				

5.3.6 Inkoopkosten energie

106. Zoals aangekondigd in het Methodebesluit 2014-2016[27] corrigeert de ACM de tarieven gedeeltelijk voor de kosten die GTS maakt voor het inkopen van energie voor de taken transport, balancering, kwaliteitsconversie en bestaande aansluiting. Hierbij verrekent de ACM driekwart van het verschil tussen de geprognosticeerde kosten die in de tarieven 2015 voor de genoemde taken zijn verwerkt en de werkelijke kosten voor energie in 2015, in de tarieven voor 2017. Indien dit verschil meer dan 5% (zowel positief als negatief) van de geprognosticeerde kosten bedraagt, worden de tarieven met het meerdere deel volledig gecorrigeerd.

107. Uit de financiële gegevens die de ACM jaarlijks ontvangt van GTS is gebleken dat de kosten voor inkoop energie voor het jaar 2015 voor de taken transport, balancering en bestaande aansluitingtaak lager zijn uitgevallen dan geschat. De inkoopkosten voor energie voor het jaar 2015 voor de kwaliteitsconversietaak zijn hoger dan geschat. Onderstaande tabel geeft per taak het effect van deze correctie op de totale inkomsten 2017 en de tarieven weer.[28]

Inkoopkosten energie	TT	BT	BAT	AT	KC
Correctie totale inkomsten (in EUR)	-15.536.518	-560.947	-900.914		12.522.963
Correctie tarieven	-4,79%	-4,33%	-10.715%		24,05%

5.3.7 Balanceringsopbrengsten

108. Zoals aangekondigd in het Methodebesluit 2014-2016 zal de ACM de tarieven corrigeren voor balanceringsopbrengsten.[29] Uit de financiële gegevens die de ACM jaarlijks ontvangt van GTS is gebleken dat GTS inderdaad additionele inkomsten heeft ontvangen. Onderstaande tabel geeft per taak het effect van deze correctie op de totale inkomsten 2017 en de tarieven weer.

[27] Methodebesluit 2014-2016 van 26 september 2013 met kenmerk ACM/DE/2103/204152, randnummer 233 en verder.

[28] Het procentuele effect op de tarieven voor de bestaande aansluittaak is zeer hoog omdat de totale inkomsten 2017 voor de bestaande aansluitingtaak zeer laag zijn. Voor de oorzaak van deze lage inkomsten verwijst de ACM naar randnummer 31 van dit besluit.

[29] Methodebesluit 2014-2016 van 26 september 2013 met kenmerk ACM/DE/2103/204152, randnummer 236 en verder.

Balanceringsopbrengsten	TT	BT	BAT	AT	KC
Correctie totale inkomsten (in EUR)		-1.157.045			
Correctie tarieven		-8,93%			

5.3.8 Incidentele tariefcorrecties

109. GTS heeft in het tarievenvoorstel zes incidentele correcties voorgesteld. Deze betreffen:
- een correctie voor de kosten voor de dienst Wobbe Quality Adaption in de periode van 1 september 2011 tot 1 oktober 2014 (hierna: WQA periode 1);
- een correctie voor de kosten van de niet-reguliere uitbreidingsinvestering NAM Botlek (hierna: Investering NAM Botlek);
- een correctie op eerder opgevoerde kosten voor het project Netnorm (hierna: Project netnorm);
- een correctie naar aanleiding van de beroepsprocedure over het Methodebesluit 2014-2016 (hierna: Beroep Methodebesluit 2014-2016);
- een correctie voor het saldo van kosten en opbrengsten in de jaren 2012 tot en met 2015 door administratieve onbalans (hierna: Saldo administratieve onbalans 2012-2015); en
- een correctie van het tarief voor de aansluittaak voor het netwerkpunt 301.468 Hemrik/Donkerbroek (hierna: AT-tarief Hemrik/Donkerbroek).

110. De ACM bespreekt in de volgende randnummers per voorgestelde incidentele correctie het voorstel van GTS en de beoordeling daarvan.

WQA periode 1 – Achtergrond bij voorstel GTS

111. GTS biedt sinds 1 september 2011 de zogenoemde WQA-dienst aan. Deze dienst ziet op het toevoegen van stikstof aan gas voordat het wordt ingevoed op het gastransportnet. Voor het leveren van deze dienst heeft GTS een WQA-tarief in rekening gebracht bij de afnemers van deze dienst. In het geschilbesluit van 27 november 2015 (hierna: geschilbesluit WQA periode 1)[30] heeft de ACM vastgesteld dat deze dienst in de periode van 1 september 2011 tot 1 oktober 2014 (hierna: periode 1) binnen de taak kwaliteitsconversie valt. Daaruit volgt dat de kosten die GTS in periode 1 heeft gemaakt voor deze dienst, kosten zijn die dienden te worden toegerekend aan de kwaliteitsconversietaak. Dit betekent dat de kosten die GTS in deze periode gemaakt heeft uitsluitend vergoed hadden mogen worden middels de door de ACM

[30] Besluit van de Autoriteit Consument en Markt als bedoeld in artikel 19, tweede lid, van de Gaswet inhoudende de beslissing op de aanvraag tot geschilbeslechting van DONG Energy Salg & Services A/S, Eneco Energy Trade B.V. en RWE Supply & Trading GmbH aangaande de Wobbe Quality Adaptation dienst zoals aangeboden in de periode van 1 september 2011 tot 1 oktober 2014, kenmerk: ACM/DE/2015/207126.

vastgestelde transporttarieven, en wel via de tariefcomponent voor kwaliteitsconversie en niet door middel van een apart WQA-tarief in rekening hadden mogen worden gebracht.

112. Sinds 1 oktober 2014 (hierna: periode 2) valt de WQA-dienst onder de taak bedoeld in artikel 10a, eerste lid, aanhef en onder p, van de Gaswet en is er een wettelijke grondslag voor een separaat WQA-tarief dat de doelmatige kosten van deze dienst moet dekken. In het geschilbesluit van 5 april 2016[31] (hierna: geschilbesluit WQA periode 2) heeft de ACM beoordeeld in hoeverre het WQA-tarief de doelmatige kosten voor de WQA-dienst dekt. De ACM heeft geconcludeerd dat het WQA-tarief niet de doelmatige kosten dekt omdat (i) GTS een te hoge WACC heeft gehanteerd voor de berekening van de kapitaalkosten en (ii) verschillen tussen geschatte en gerealiseerde operationele kosten niet werden verrekend. Bij deze beoordeling van de doelmatigheid van de kapitaalkosten in periode 2 is de ACM uitgegaan van het investeringsbedrag, zonder de doelmatigheid daarvan te toetsen. De ACM heeft daarbij aangegeven dat zij dit investeringsbedrag zal toetsen.

WQA periode 1 – Voorstel GTS

113. GTS heeft de in rekening gebrachte WQA-tarieven terugbetaald en verzoekt om vergoeding van de gemaakte kosten voor de WQA-dienst via de tariefcomponent voor de kwaliteitsconversietaak.

114. GTS verzoekt om een bedrag van EUR 23.344.335 (inclusief heffingsrente c.q. belastingrente) toe te voegen aan de inkomsten voor de kwaliteitsconversietaak. Dit bedrag bestaat uit de kapitaalkosten en operationele kosten in periode 1. De kapitaalkosten zijn de kosten voor de aanleg van het mengstation Botlek (hierna: MS Botlek). Daarnaast heeft GTS voor het in werking hebben van MS Botlek operationele kosten gemaakt voor het inkopen van stikstof en geringe overige operationele kosten.
115. De door GTS berekende kapitaalkosten bestaan enerzijds uit een reële vermogenskostenvergoeding over de activawaarde van MS Botlek aan het einde van het jaar en anderzijds uit de afschrijvingen op het actief. De reële vermogenskostenvergoeding is gelijk aan de waarde van het actief aan het einde van het jaar vermenigvuldigd met de WACC. Voor de reële vermogenskostenvergoeding over de activawaarde gebruikt GTS de WACC's zoals vastgesteld in de relevante methodebesluiten. Voor de vermogenskosten in de jaren 2011 tot en met 2013 gebruikt GTS de WACC zoals door de ACM vastgesteld in het Methodebesluit

[31] Besluit van de Autoriteit Consument en Markt als bedoeld in artikel 19, tweede lid, van de Gaswet, inhoudende de beslissing op aanvraag tot geschilbeslechting van DONG Energy Salg & Services A.S. en Eneco Energy Trade B.V. over de Wobbe Quality Adaption dienst zoals aangeboden in de periode vanaf 1 oktober 2014 tot heden, kenmerk: ACM/DE/2016/201895.

2010-2013.[32] Voor de vermogenskosten in het jaar 2014 gebruikt GTS de WACC zoals vastgesteld in het Methodebesluit 2014-2016.[33] De afschrijvingen bepaalt GTS aan de hand van de maand van ingebruikname en de gereguleerde afschrijvingstermijn van een investering. Voor de operationele kosten gaat GTS uit van de gerealiseerde operationele kosten.

WQA periode 1 – Beoordeling ACM

116. Uit het geschilbesluit WQA periode 1 volgt dat de kosten van MS Botlek in periode 1 toegerekend hadden moeten worden aan de kwaliteitsconversietaak voor de betreffende periode. In dit geval corrigeert de ACM op grond van artikel 81c, tweede lid, onderdeel b, van de Gaswet de tarieven voor de kwaliteitsconversietaak, omdat de tarieven die de ACM zou hebben vastgesteld voor de kwaliteitsconversietaak in periode 1 in aanmerkelijke mate afwijken van de door de ACM vastgestelde tarieven. Het gaat om kosten van circa EUR 6 miljoen per jaar.

117. De ACM zal de tarieven voor de kwaliteitsconversietaak corrigeren voor zover de kosten voor MS Botlek in periode 1 doelmatig zijn. Onderstaand zal de ACM ingaan op doelmatigheid van de kapitaalkosten en operationele kosten voor de WQA-dienst in periode 1.

118. De operationele kosten die GTS maakt voor MS Botlek bestaan uit drie componenten: kosten voor de inkoop van stikstof, kosten voor beheer en onderhoud van MS Botlek en elektriciteits- en transportkosten van MS Botlek.

119. In het geschilbesluit voor WQA periode 2 heeft de ACM geconcludeerd dat de kosten die GTS maakt in periode 2 voor de inkoop van stikstof doelmatig zijn. De kosten voor de inkoop van stikstof in periode 1 zijn nagenoeg gelijk aan de kosten in periode 2. De ACM acht de kosten voor de inkoop van stikstof in periode 1 daarom eveneens doelmatig.

120. De kosten voor de overige twee componenten zijn beperkt. Opgeteld over de jaren 2011 tot en met 2014 gaat het om een bedrag van [redacted]. Gelet op de beperkte materialiteit van deze operationele kosten zal de ACM de doelmatigheid van deze overige operationele kosten niet beoordelen. De ACM acht deze kosten doelmatig.

121. Wat betreft de kapitaalkosten constateert de ACM allereerst dat GTS op basis van het investeringsbedrag voor MS Botlek de kapitaalkosten op een correcte wijze heeft berekend. GTS heeft de juiste WACC's en afschrijvingstermijn gebruikt bij de berekening van de kapitaalkosten. Voor de beoordeling van de doelmatigheid van de kapitaalkosten is dus enkel

[32] Methodebesluit Transport GTS - Periode 2010 t/m 2013, randnummer 110.
[33] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572, voetnoot 37.

van belang om te beoordelen in hoeverre het investeringsbedrag voor MS Botlek doelmatig is. De ACM heeft aan Jacobs Consultancy (hierna: Jacobs) gevraagd om te beoordelen in hoeverre het investeringsbedrag voor MS Botlek doelmatig is.

122. Tijdens het onderzoek door Jacobs is gebleken dat GTS de aanleg van MS Botlek gelijktijdig en in één project heeft uitgevoerd met aanpassingen aan het reduceerstation Pernis (hierna: RS Pernis). Voor de toerekening van kosten aan respectievelijk MS Botlek en RS Pernis heeft GTS een verdeelsleutel gehanteerd. Tijdens het onderzoek naar de doelmatigheid van de aanleg van MS Botlek bleek dit niet de juiste verdeelsleutel te zijn. De uiteindelijk door GTS gehanteerde verdeelsleutel rekent minder kosten toe aan MS Botlek en meer kosten toe aan RS Pernis. Dit leidt er toe dat het investeringsbedrag voor MS Botlek ten opzichte van het tarievenvoorstel naar beneden is bijgesteld. Tegelijkertijd vloeit daaruit voort dat het investeringsbedrag voor RS Pernis naar boven toe moet worden bijgesteld. Naar aanleiding van deze ontwikkeling heeft de ACM tijdens de doelmatigheidsbeoordeling de opdracht van Jacobs uitgebreid en Jacobs gevraagd om te onderzoeken of de uiteindelijk door GTS gehanteerde verdeelsleutel redelijk is.

123. Jacobs komt tot de conclusie dat de uiteindelijk door GTS gehanteerde verdeelsleutel een redelijke toerekening van kosten aan MS Botlek respectievelijk RS Pernis betreft. Jacobs concludeert dat het investeringsbedrag voor MS Botlek op basis van de uiteindelijk door GTS gehanteerde verdeelsleutel 100% doelmatig is. Voor de onderbouwing van de conclusies van Jacobs verwijst de ACM naar het rapport “Doelmatigheidsbeoordeling MS Botlek” van Jacobs.[34]

124. De ACM acht de investeringskosten voor MS Botlek doelmatig, voor zover die zijn berekend op basis van de uiteindelijk door GTS gehanteerde verdeelsleutel. De herziening van de verdeelsleutel leidt er toe dat de kosten voor MS Botlek in periode 1 inclusief heffingsrente c.q. belastingrente worden bijgesteld van EUR 23.344.335 naar EUR 22.750.969. De ACM voegt laatstgenoemde bedrag toe aan de totale inkomsten 2017 voor de kwaliteitsconversietaak.

125. De ACM heeft GTS in het geschilbesluit WQA-periode 2 opgedragen om het WQA-tarief voor periode 2 aan te passen, indien de doelmatigheidsbeoordeling van MS Botlek daar aanleiding voor geeft. Omdat GTS initieel een andere verdeelsleutel heeft gehanteerd is de ACM van mening dat daar aanleiding toe is.

126. Tegelijkertijd is het gevolg van de herziening van de verdeelsleutel dat GTS initieel te weinig kosten heeft toegerekend aan RS Pernis. Dat betekent dat GTS vanaf 2011 een te lage vergoeding krijgt die doorwerkt in reguleringsperiode 2017-2021. De investeringsuitgave voor

[34] Doelmatigheidsbeoordeling MS Botlek, Jacobs Consultancy, 10 april 2017.

het RS Pernis is immers tegen een te laag bedrag opgenomen in de GAW voor de berekening van de begininkomsten en x-factoren voor de reguleringsperioden 2014-2016 en 2017-2021. Daarmee komt de vraag op hoe de ACM hier mee om moet gaan in het licht van haar correctiebevoegdheid bedoeld in artikel 81c, tweede lid, onderdeel b, van de Gaswet. De ACM beschrijft in de volgende randnummers eerst hoe zij deze correctiebevoegdheid interpreteert. Daarna beschrijft de ACM hoe deze correctiebevoegdheid zich verhoudt tot de onjuiste toerekening van kosten aan het RS Pernis. De ACM maakt daarbij een onderscheid tussen:

- de kosten in de periode 2011 tot 1 oktober 2014;
- de kosten in de periode vanaf 1 oktober 2014 tot en met 2016; en
- de kosten in de jaren 2017 tot en met 2021.

127. De ACM merkt op dat de bevoegdheid bedoeld in artikel 81c, tweede lid, onderdeel b, van de Gaswet de mogelijkheid biedt om de tarieven in 2017 te corrigeren indien de tarieven in de jaren tot en met 2016 zijn vastgesteld met inachtneming van onjuiste of onvolledige gegevens en de ACM tarieven zou hebben vastgesteld die in aanmerkelijke mate afwijken van de vastgestelde tarieven. De ACM beoordeelt van geval tot geval of een correctie noodzakelijk is[35]

128. De ACM is van oordeel dat een tariefcorrectie voor de te lage kostentoerekening aan het RS Pernis in de jaren 2011 tot en met 2014 aangewezen is. De ACM merkt op dat zij in de jaren 2011 tot en met 2014 tarieven zou hebben vastgesteld die in aanmerkelijke mate afwijken van de vastgestelde tarieven in de jaren 2011 tot en met 2014, omdat de doelmatige kosten van MS Botlek niet bij de vaststelling van de tarieven zijn betrokken. Nu blijkt dat er initieel teveel kosten zijn toegerekend aan MS Botlek en te weinig kosten aan het RS Pernis, betrekt ACM dit inzicht bij uitvoering van de tariefcorrectie. De ACM beschouwt de correctie voor MS Botlek en RS Pernis in de jaren 2011 tot en met 2014 als één correctie van de transporttarieven en is van mening dat deze correctie noodzakelijk is.

129. Voor de periode vanaf 1 oktober 2014 kan de correctie van RS Pernis niet samen met die van MS Botlek als één correctie worden beschouwd. De doelmatige kosten van MS Botlek komen immers vanaf 1 oktober 2014 tot vergoeding via het WQA-tarief dat niet door de ACM wordt vastgesteld. De vraag komt dan ook op of de ACM in de jaren 2015 en 2016 de tarieven in aanmerkelijke mate anders had vastgesteld indien de ACM was uitgegaan van de juiste toerekening van de kosten aan het RS Pernis. De ACM constateert dat zij de tarieven in de

[35] Kamerstukken II, 2001-2002, 28174, nr. 11, p.5: “Wanneer precies sprake is van een aanmerkelijke correctie valt niet op voorhand aan te geven. Dit hangt onder andere af van het soort gegevens dat gecorrigeerd wordt en de mate van de correctie. Van geval tot geval zal derhalve beoordeeld worden of een correctie noodzakelijk is.”

jaren 2015 en 2016 slechts in beperkte mate anders had vastgesteld als zij was uitgegaan van de juiste kostentoerekening. De ACM acht evenwel in dit geval een correctie aangewezen.

130. De ACM besluit van geval tot geval of een correctie noodzakelijk is. In het geschilbesluit WQA periode 2 heeft de ACM GTS reeds opgedragen om het WQA-tarief aan te passen indien de beoordeling van de doelmatigheid van MS Botlek daar aanleiding toe geeft. Daaruit vloeit voort dat de ACM GTS heeft opgedragen om het WQA-tarief te verlagen, ongeacht de omvang van die verlaging. Indien de ACM nu zou beslissen om de transporttarieven niet te corrigeren voor het feit dat voor de jaren vanaf 2015 te weinig kosten zijn toegerekend aan het RS Pernis, dan ontstaat een onevenwichtige uitkomst. GTS zou dan als gevolg van een aanpassing van een verdeelsleutel wél het tarief voor WQA moeten verlagen, maar niet de transporttarieven mogen verhogen. De ACM vindt dit niet proportioneel en is daarom van mening dat in dit geval een correctie noodzakelijk is.

131. Bovenstaand leidt tot een correctie voor RS Pernis voor de jaren 2011 tot en met 2016. Omdat de kosten niet worden toegerekend aan de bestaande aansluitingtaak, verdeelt de ACM de kosten alleen tussen de transporttaak en de balanceringstaak. Zoals toegelicht in randnummer 85 behoudt de ACM de verhouding van de verdeelsleutel zoals vastgelegd in het Methodebesluit 2014-2016. De toerekening aan de transporttaak wordt 96,5% en aan de balanceringstaak 3,5%. Op basis hiervan voegt de ACM een bedrag van EUR 850.708 toe aan de totale inkomsten 2017 voor de transporttaak en een bedrag van EUR 30.715 aan de totale inkomsten 2017 voor de balanceringstaak.

132. Tot slot merkt de ACM op dat op grond van het voorgaande ook correctie van de te lage kostentoerekening aan RS Pernis in de jaren 2017 tot en met 2021 aangewezen is. De ACM is gelet op artikel 81c, tweede lid, van de Gaswet niet bevoegd om die correctie in dit tarievenbesluit uit te voeren. De ACM is daarom voornemens om in de tarievenbesluiten 2018 tot en met 2022 jaarlijks een correctie uit te voeren.

Investering NAM Botlek – Achtergrond bij voorstel GTS

133. In haar voorstel voor de tarieven voor het jaar 2016 heeft GTS de investering ten behoeve van NAM Botlek opgevoerd als een investering als bedoeld in artikel 54a, derde lid, van de Gaswet. Een investering als bedoeld in artikel 54a, derde lid, van de Gaswet is een niet-reguliere uitbreidingsinvestering. De efficiënte kosten van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen worden middels een tariefcorrectie toegevoegd aan de inkomsten. GTS heeft de ACM daarom in haar

tarievenvoorstel voor het jaar 2016 verzocht om de kosten voor de investering NAM Botlek toe te voegen aan de totale inkomsten middels een tariefcorrectie.

134. In het tarievenbesluit 2016 heeft de ACM toegelicht dat de kosten van de investering NAM Botlek ingevolge artikel 54a, derde lid, van de Gaswet niet voor verrekening in de tarieven in aanmerking kwamen. GTS had (het voornemen tot) deze investering niet gemeld bij de Minister van Economische Zaken, terwijl zij dat wel verplicht was. Als gevolg hiervan was er geen besluit van de Minister van Economische Zaken over de noodzaak van deze investering als bedoeld in artikel 54a, derde lid, van de Gaswet. De ACM heeft de efficiënte kosten van de investering daarom niet toegevoegd aan de totale inkomsten.

135. GTS heeft (een deel van) de investering NAM Botlek alsnog gemeld bij de Minister van Economische Zaken. Bij besluit van 8 augustus 2016 heeft de Minister van Economische zaken voor een deel van de investering NAM Botlek op grond van artikel 54a, derde lid, van de Gaswet alsnog geoordeeld dat deze investering noodzakelijk was.[36] Specifiek ziet het besluit op de aankoop en installatie van twee gaschromatografen om inname en transport van het gas uit het kleine veld NAM Botlek mogelijk te maken.

Investering NAM Botlek – Voorstel GTS

136. Nu de Minister van Economische zaken alsnog een noodzaakbesluit heeft genomen kwalificeert de investering volgens GTS als niet-reguliere uitbreidingsinvestering. GTS verzoekt daarom opnieuw om vergoeding van de efficiënte kosten van de aankoop en installatie van gaschromatografen om inname en transport van het gas uit het kleine veld NAM Botlek mogelijk te maken. Het betreft investeringen die in 2013 en 2014 in gebruik zijn genomen. In totaal verzoekt GTS om, ter dekking de efficiënte kosten in de jaren 2013 tot en met 2016, een bedrag van EUR 45.885 (inclusief belastingrente) toe te voegen aan de totale inkomsten, waarvan GTS EUR 44.371 toerekent aan de transporttaak en EUR 1.514 aan de balanceringstaak.

137. GTS heeft de kosten van de betreffende investering berekend conform de wijze waarop de ACM de kosten van niet-reguliere uitbreidingsinvesteringen berekent, zoals beschreven in randnummers 95 en 96 van dit besluit. Daarbij heeft GTS de parameters uit de relevante methodebesluiten gebruikt. Voor de vermogenskosten in het jaar 2013 gebruikt GTS de WACC zoals door de ACM vastgesteld in het Methodebesluit 2010-2013.[37] Voor de vermogenskosten in het jaar 2014 gebruikt GTS de WACC zoals vastgesteld in het Methodebesluit 2014-2016.[38]

---

[36] Besluit noodzakelijkheid investering ex artikel 54a, derde lid, van de Gaswet. Project: Botlek, 8 augustus 2016, DGETM/EI 16119281.

[37] Methodebesluit Transport GTS - Periode 2010 t/m 2013, randnummer 110.

[38] Methodebesluit 2017-2021 van 23 februari 2017 met kenmerk ACM/DE/2017/200572_OV, voetnoot 37.

Besluit

Investering NAM Botlek – Beoordeling van de ACM

138. De kosten van deze investering worden voor zover doelmatig op grond van artikel 54a, vierde lid, van de Gaswet verrekend in de tarieven. Gelet op de geringe omvang van de investering heeft de ACM de doelmatigheid van de kosten van deze investering niet getoetst. De ACM gaat er van uit dat de betreffende kosten efficiënt zijn.

139. Ten aanzien van de toerekening van de kosten aan de betreffende taken door GTS, merkt de ACM het volgende op. Voor de toerekening van kosten aan de transporttaak en de balanceringstaak heeft GTS de verdeelsleutel zoals vastgelegd in het Methodebesluit 2014-2016 gebruikt, maar GTS heeft deze in het voorstel naar het oordeel van de ACM op een onjuiste manier toegepast. GTS stelt voor 96,7% aan de transporttaak en 3,3% aan de balanceringstaak toe te rekenen. De verdeelsleutel uit het Methodebesluit 2014-2016 ziet op de toerekening van kosten aan de transporttaak, balanceringstaak en bestaande aansluitingtaak in een verhouding 91,4%, 3,3% en 5,3%. Aangezien de kosten van uitbreidingsinvesteringen niet worden toegerekend aan de bestaande aansluitingtaak, is het correct dat er geen kosten worden toegerekend aan de bestaande aansluitingtaak. Zoals toegelicht in randnummer 85 is de ACM van mening dat de verhouding tussen de transporttaak en de bestaande aansluitingtaak behouden moet blijven. De toerekening aan de transporttaak wordt 96,5% en aan de balanceringstaak 3,5%. De ACM past daarom de toerekening van de kosten aan en voegt daarom een bedrag van EUR 44.286 toe aan de totale inkomsten 2017 voor de transporttaak en een bedrag van EUR 1.599 aan de totale inkomsten 2017 voor de balanceringstaak.

Project Netnorm

140. GTS heeft opbrengsten van het project Netnorm in 2015 en 2016 opgenomen in het voorstel. Het project Netnorm is gestart in 2012 en betreft het aanpassen van gasinstallaties van een aantal industriële eindgebruikers in verband met wijzigingen in de gaskwaliteit van het landelijke gastransportnet. Binnen het project Netnorm wordt gewerkt met voorboekingen. In de toelichting op het voorstel voor de tarieven 2017 geeft GTS aan dat de realisaties in 2015 en 2016 lager uitkwamen dan de voorboekingen. GTS stelt voor om het verschil tussen de realisaties en voorboekingen in 2015 en 2016 te verrekenen in de tarieven 2017 voor de transporttaak en de balanceringstaak. Het verschil bedraagt EUR 582,187 in 2015 en EUR 1.272 in 2016. Inclusief heffingsrente gaat het om een bedrag van EUR 631.016.

141. De ACM heeft in het tarievenbesluit voor 2014 geoordeeld dat alle kosten van het project Netnorm worden vergoed via nacalculatie. Dit oordeel impliceert dat teveel ontvangen vergoeding eveneens wordt nagecalculeerd. De ACM past overeenkomstig de toerekening van

de kosten aan en trekt daarom een bedrag van EUR 609.027 af van de totale inkomsten 2017 voor de transporttaak en een bedrag van EUR 21.989 van de totale inkomsten 2017 voor de balanceringstaak.

Beroep Methodebesluit 2014-2016

142. Na de tussenuitspraak van 5 maart 2015[39] van het College van beroep voor het bedrijfsleven heeft de ACM het Methodebesluit 2014-2016 gewijzigd. In het besluit tot wijziging van het Methodebesluit 2014-2016[40] heeft de ACM de dynamische efficiëntie voor de reguleringsperiode 2014-2016 bijgesteld van 1.3% naar 1,1%. Tevens heeft de ACM de toepassing van de dynamische efficiëntie voor de periode 2013, ten behoeve van het vaststellen van de efficiënte kosten, aangepast naar 1,0%. GTS heeft in het voorstel een berekening opgenomen om de gevolgen van deze wijziging van het Methodebesluit 2014-2016 te verrekenen in de tarieven voor 2017. Het betreft volgens GTS een correctie van EUR 18.027.024 voor de transporttaak, balanceringstaak, bestaande aansluitingtaak en kwaliteitsconversietaak.

143. De ACM is van mening dat GTS de kosten op een juiste wijze heeft berekend. De ACM past overeenkomstig het voorstel de toerekening van de kosten aan en voegt een bedrag van EUR 16.658.310 toe aan de totale inkomsten 2017 voor de transporttaak, EUR 601.449 aan de totale inkomsten 2017 voor de balanceringstaak, EUR 919.838 aan de totale inkomsten 2017 voor de bestaande aansluitingtaak en EUR 1.084.181 aan de inkomsten voor de kwaliteitsconversietaak.

Saldo administratieve onbalans 2012-2015

144. GTS stelt voor om het saldo van de kosten en opbrengsten in de jaren 2012, 2013, 2014 en 2015 die GTS als gevolg van administratieve onbalans heeft verkregen als incidentele correctie te verwerken in de tarieven 2017. Het betreft een opbrengst van EUR 54.832.273 (inclusief heffingsrente c.q. belastingrente). GTS stelt voor om deze opbrengst via een correctie op de tarieven op de inkomsten voor de transporttaak in mindering te brengen.

145. De ACM is van mening dat GTS de kosten op een juiste wijze heeft berekend. De ACM verwerkt overeenkomstig het voorstel deze correctie in de tarieven en haalt een bedrag van EUR 54.832.273 af van de totale inkomsten 2017 voor de transporttaak.

Aansluitpunttarief Hemrik/Donkerbroek – Achtergrond bij voorstel GTS

[39] Uitspraak met kenmerk: ECLI:NL:CBB:2015:44

[40] Besluit ACM van 10 februari 2016 met kenmerk ACM/DE/2016/206758.

Besluit

146. De ACM heeft in het Methodebesluit 2014-2016 vastgelegd dat GTS naar aanleiding van de introductie van een nieuw product of dienst een voorstel voor tariefverhoging mag doen gelijktijdig met het indienen van het tarievenvoorstel.[41] Meer specifiek heeft de ACM in het Methodebesluit 2014-2016 aangegeven dat een nieuw product bijvoorbeeld een nieuw aansluitpunt in het netwerk kan zijn en dat de ACM voor nieuwe aansluitpunten kosten van in gebruik genomen aansluitpunten zal vergoeden. De ACM heeft aldus besloten om in de reguleringsperiode 2014-2016 waarin zij voor het eerst tarieven voor de aansluittaak moest vaststellen, de tarieven voor deze taak te baseren op de te realiseren kosten per aansluitpunt.

147. In haar tarievenvoorstel voor het jaar 2015 heeft GTS aangegeven dat zij naar verwachting eind 2014 het aansluitpunt Hemrik/Donkerbroek van aangeslotene Tulip Oil in gebruik zou nemen. Dat betekende dat de ACM vanaf 2015 een tarief moest vaststellen voor dit aansluitpunt, dat gebaseerd is op de kosten voor het aansluitpunt. Om de kosten voor dit aansluitpunt te berekenen heeft GTS een schatting voor het investeringsbedrag en de ingebruiknamedatum opgegeven in haar tarievenvoorstel. De definitieve investeringskosten waren immers nog niet bekend. Op grond van deze geschatte waarden zijn de kosten voor het aansluitpunt berekend. Vervolgens is het AT-tarief voor zowel 2015 als 2016 gebaseerd op deze geschatte kosten.

Aansluitpunttarief Hemrik/Donkerbroek – Voorstel GTS

148. Nu de definitieve investeringsbedragen bekend zijn, heeft GTS in het tarievenvoorstel 2017 een correctie opgenomen voor het aansluitpunttarief voor Hemrik/Donkerbroek. De correctie betreft het verschil tussen de vergoeding op basis van het geschatte investeringsbedrag in 2015 en 2016 en ingebruiknamedatum en de kosten van het werkelijke investeringsbedrag en ingebruiknamedatum. Het gaat om een verschil van [redacted], inclusief heffingsrente. GTS stelt voor om dit te corrigeren middels een verlaging van het aansluitpunttarief voor Hemrik/Donkerbroek.

Aansluitpunttarief Hemrik/Donkerbroek – Beoordeling van de ACM

149. In de periode 2014-2016 werkte de reguleringssystematiek voor aansluitpunten zo dat de kosten van aansluitpunten achteraf één op één werden vergoed in de tarieven. Daarbij werden soms vooraf schattingen gebruikt en werd het verschil tussen geschatte en gerealiseerde kosten achteraf gecorrigeerd. Middels deze systematiek had GTS recht op de daadwerkelijk gerealiseerde kosten. Daaruit vloeide voort dat de ACM corrigeerde voor verschillen tussen schattingen en realisaties, ook wanneer die qua omvang beperkt waren. De thans door GTS voorgestelde correctie voor het aansluitpunttarief voor Hemrik/Donkerbroek verschilt daar niet van. De ACM neemt deze correctie daarom over en verlaagt de inkomsten voor de aansluittaak

[41] Methodebesluit 2014-2016 van 26 september 2013 met kenmerk ACM/DE/2013/204152, randnummer 238-240.

met [redacted]. In afwijking van randnummer 86 rekent de ACM deze correctie specifiek toe aan het aansluitpunttarief voor het netwerkpunt Hemrik/Donkerbroek van aangeslotene Tulip Oil.

150. De ACM merkt op dat de correctie van het aansluitpunttarief voor Hemrik/Donkerbroek het gevolg is van de reguleringssystematiek voor aansluitpunten zoals die gold in de reguleringsperiode 2014-2016. Als gevolg van het methodebesluit en het codewijzigingsbesluit waarmee de tariefstructuur voor de aansluittaak is gewijzigd,[42] is de wijze waarop de ACM de tarieven voor de aansluittaak vaststelt inmiddels gewijzigd. De kosten die GTS vanaf 2017 maakt voor de aanleg, het beheer en onderhoud van aansluitpunten worden gedekt middels de vooraf vastgestelde totale inkomsten voor de aansluittaak. Deze worden niet achteraf vergoed. Bij het vaststellen van de tarieven verdeelt de ACM vervolgens de totale inkomsten over de operationele aansluitpunten in verhouding van de kosten per aansluitpunt om de tarieven voor de aansluittaak per aansluitpunt te berekenen. Onder deze nieuwe systematiek zal van correcties zoals in het geval voor Hemrik/Donkerbroek van aangeslotene Tulip Oil geen sprake meer zijn.

Hoogte incidentele correcties

151. Onderstaande tabel geeft per taak het effect van deze correctie op de totale inkomsten 2017 en de tarieven weer. Het effect op de tarieven voor de aansluittaak is in onderstaande tabel niet weergegeven omdat de correctie slechts betrekking heeft op het tarief van één aansluitpunt en niet alle tarieven voor de aansluittaak dus met één percentage worden gecorrigeerd. Het procentuele effect van de correctie op de tarieven voor de bestaande aansluittaak is zeer hoog omdat de totale inkomsten 2017 voor de bestaande aansluitingtaak zeer laag zijn. Voor de oorzaak van deze lage inkomsten verwijst de ACM naar randnummer 31.

Incidentele correcties	**TT**	**BT**	**BAT**	**AT**	**KC**
Correctie totale inkomsten (in EUR)	-37.887.996	611.774	919.838	[redacted]	23.835.150
Correctie tarieven	-11,68%	4,72%	10.940%		45,78%

[42] Besluit van de Autoriteit Consument en Markt van 16 februari 2017, kenmerk ACM/DE/2017/200909, tot wijziging van de tariefstructuren als bedoeld in artikel 12a van de Gaswet betreffende de tariefstructuur voor de aansluittaak als bedoeld in artikel 10, zesde lid, onder a, van de Gaswet

5.4 Overige stappen in de berekening van de tarieven

5.4.1 Korting op de transporttarieven voor entry- en exitcapaciteit voor gasopslagen

152. Een aantal meetpunten in het netwerk van GTS betreft entry- en exitpunten die verbonden zijn met gasoplagen. Dit zijn de 16 entry- en exitpunten genoemd in artikel 2.1.2h van de Transportvoorwaarden gas. Op grond van paragraaf 3.2.7 van de Tarievencode gas krijgen deze meetpunten een korting van 25% over het berekende entry- en exittarief.

153. De ACM berekent deze tarieven door de omzet van alle entry- en exitpunten vóór de korting gelijk te stellen aan de omzet na de korting. De omzet van alle entry- en exitpunten heeft de ACM berekend op basis van de som van het rekenvolume per meetpunt maal het tarief per meetpunt. De gederfde inkomsten als gevolg van de korting worden hierdoor toegerekend aan alle overige entry- en exitpunten niet zijnde entry- en exitpunten van gasopslagen.

6 Dictum

154. Op grond van artikel 82, vijfde lid, van de Gaswet stelt de Autoriteit Consument en Markt voor Gasunie Transport Services B.V. voor het jaar 2017 de volgende tarieven vast: 1) een tarief voor de transporttaak met inbegrip van de balanceringstaak en de kwaliteitsconversietaak en de transportgerelateerde diensten, 2) een tarief voor de aansluittaak en 3) een tarief voor de bestaande aansluitingtaak, als bepaald in de bijlage van onderhavig besluit.

155. Van dit besluit zal de Autoriteit Consument en Markt mededeling doen in de Staatscourant. Voorts zal de Autoriteit Consument en Markt dit besluit publiceren op de website van de Autoriteit Consument en Markt (www.acm.nl). Daarnaast is Gasunie Transport Services B.V. verplicht om een exemplaar van de voor haar geldende tarieven voor een ieder ter inzage te leggen in al haar vestigingen.

156. Dit besluit treedt in werking op 1 juli 2017.

Den Haag,
Datum: 30 mei 2017

Autoriteit Consument en Markt,
Namens deze:

w.g.

drs. J. de Maa
Teammanager Directie Energie

Een belanghebbende die zich met dit besluit niet kan verenigen, kan binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is bekendgemaakt bezwaar maken bij de Autoriteit Consument en Markt. Het postadres is: Autoriteit Consument en Markt, Directie Juridische Zaken, Postbus 16326, 2500 BH Den Haag.

Het bezwaarschrift moet zijn ondertekend en moet ten minste de naam en het adres van de indiener, de dagtekening en een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht bevatten. Verder moet het bezwaarschrift de gronden van het bezwaar bevatten. In het bezwaarschrift kan de indiener op grond van artikel 7:1a, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht de Autoriteit Consument en Markt verzoeken in te stemmen met rechtstreeks beroep bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven.